

สถานการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยอายุ 11 – 24 ปี พ.ศ. 2534 - 2550

สถานการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยอายุ 11 – 24 ปีนี้ เป็นการศึกษาย้อนหลังเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์ใหม่ด้วยการนำฐานข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลดิบจากโครงการสำรวจระดับชาติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 6 ฐานข้อมูล ประกอบด้วยฐานข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ 4 ฐานข้อมูลของปี พ.ศ. 2534, 2539, 2544 และ 2549 และโครงการสำรวจพฤติกรรมสูบบุหรี่และดื่มสุราในปี พ.ศ. 2547 และ 2550 ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มการบริโภคยาสูบ รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการควบคุมการบริโภคยาสูบที่มีประสิทธิภาพสำหรับเยาวชนไทยต่อไป

● ในแต่ละปี....เยาวชนไทยสูบบุหรี่จำนวนเท่าไร ?

เยาวชนไทยสูบบุหรี่ปัจจุบันมีจำนวนลดลงจาก 2.78 ล้านคนในปี พ.ศ. 2534 เป็น 1.62 ล้านคนในปี พ.ศ.2550 เมื่อแบ่งเยาวชนออกเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ อายุ 11 – 14 ปี, 15 – 18 ปี และ 19 – 24 ปี พบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2549 จำนวนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันของทุกกลุ่มอายุลดลงเกือบครึ่ง แต่ปรับเพิ่มเล็กน้อยประมาณ 8 – 9% ในปี พ.ศ. 2550 ยกเว้นในกลุ่มอายุ 11 - 14 ปี ที่เปลี่ยนแปลงลดลง 19%

ตารางที่ 1 จำนวนเยาวชนไทยที่สูบบุหรี่ปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มอายุ ระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2550

ปี พ.ศ.	กลุ่มอายุ			รวม (11 – 24 ปี)
	11 – 14 ปี	15 – 18 ปี	19 – 24 ปี	
2534	32,230	605,684	2,140,079	2,777,993
2539	22,510	420,924	1,913,217	2,356,651
2544	9,461	303,651	1,515,528	1,828,640
2547	7,177	300,181	1,402,622	1,709,980
2549	17,041	302,222	1,184,370	1,503,633
2550	13,760	328,791	1,276,420	1,618,971

นิยาม “การสูบบุหรี่ปัจจุบัน” หมายถึงผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ/ทุกวัน และสูบบุหรี่เป็นครั้งคราว

ที่มา: ศรีธัญญา เบญจกุล มณฑา เก่งการพานิช และลักขณา เต็มศิริกุลชัย. (2550). สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรไทย พ.ศ.2534 – 2550. ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

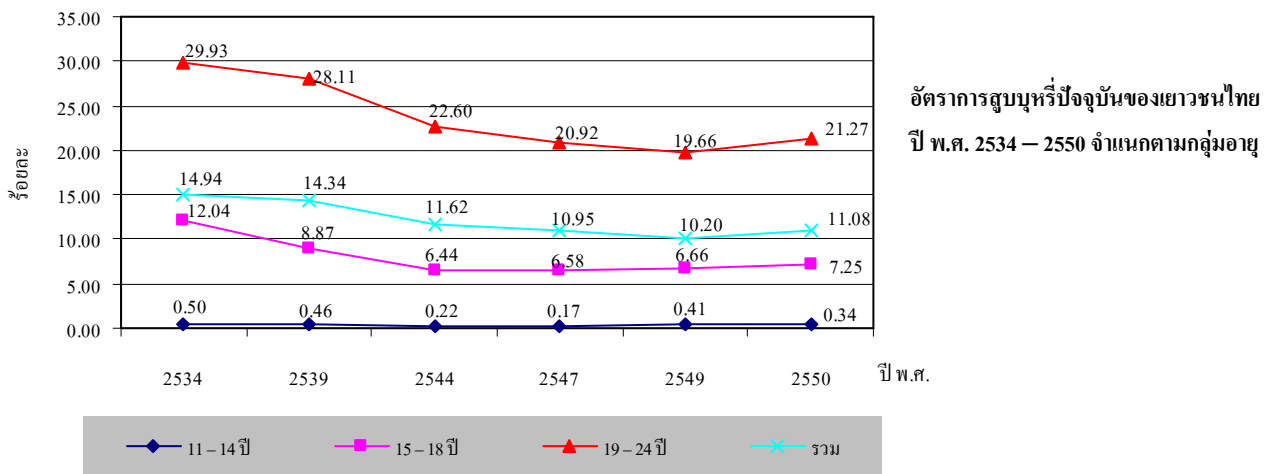
: ศูนย์วิจัยขอแบบคนวัดกรรมทางสังคม การจัดการและธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2550) รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการสำรวจความคิดเห็นของวัยรุ่นต่อภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ และพฤติกรรมมารการสูบบุหรี่.

● 16 ปีที่ผ่านมา เยาวชนไทยสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ?

เยาวชนไทยโดยรวม (อายุ 11 – 24 ปี) มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงจาก 29.93% ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 19.66% ในปี พ.ศ. 2549 แต่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 21.27% ในปี พ.ศ. 2550

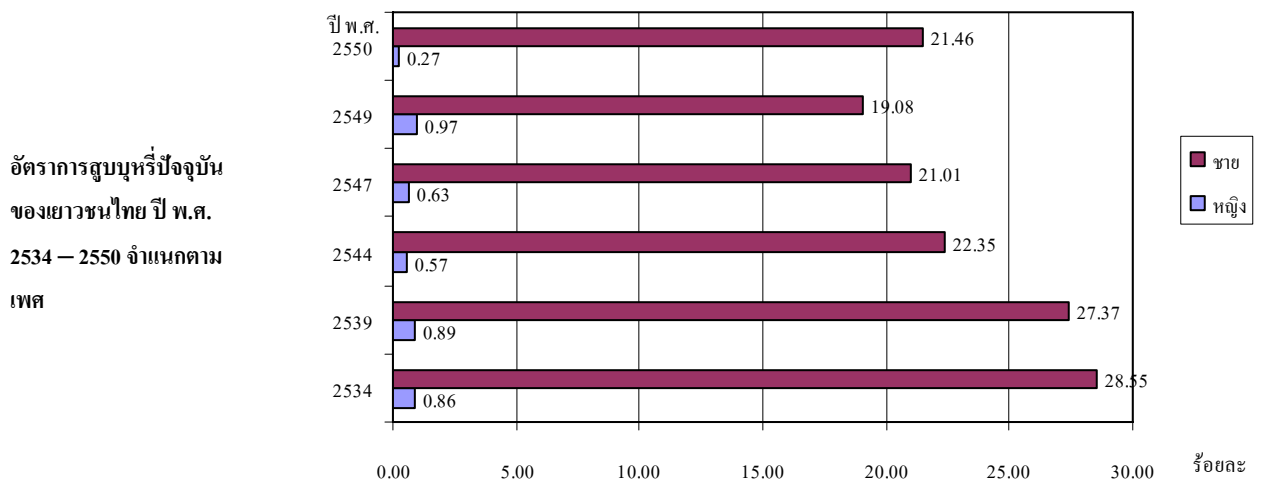
เมื่อจำแนกเยาวชน ออกเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ

- เยาวชนอายุ 11 – 14 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 0.50% ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 0.34% ในปี พ.ศ. 2550
- เยาวชนอายุ 15 – 18 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงจาก 12.04% ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 6.66% ในปี พ.ศ. 2549 แต่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 7.25% ในปี พ.ศ. 2550
- เยาวชนอายุ 19 – 24 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงจาก 14.94% ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 10.20% ในปี พ.ศ. 2549 แต่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 11.08% ในปี พ.ศ. 2550

● เยาวชนชายหรือหญิง ใครสูบบุหรี่มากกว่ากัน?

เยาวชนชาย มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงจาก 28.55% ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 19.08% ในปี พ.ศ. 2549 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 21.46% ในปี พ.ศ. 2550 ขณะที่ เยาวชนหญิง มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงขึ้นลง โดยมีอัตราสูงสุดและต่ำสุดเท่ากับ 0.97% และ 0.27% ในปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 ตามลำดับ

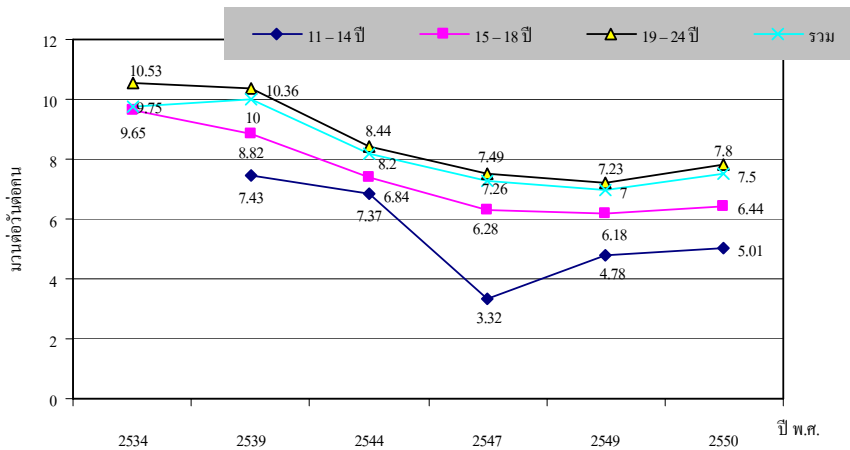

● **เยาวชนไทยสูบบุหรี่โดยเฉลี่ยวันละกี่มวน ?**

เยาวชนไทยโดยรวม (อายุ 11 – 24 ปี) ซึ่งเป็นผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน สูบบุหรี่ในปริมาณที่ลดลงจาก 10 มวนในปี พ.ศ. 2534 เป็น 7 มวนในปี พ.ศ. 2549 และเพิ่มขึ้นเป็น 7.5 มวนในปี พ.ศ. 2550

เมื่อจำแนกเยาวชน ออกเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ

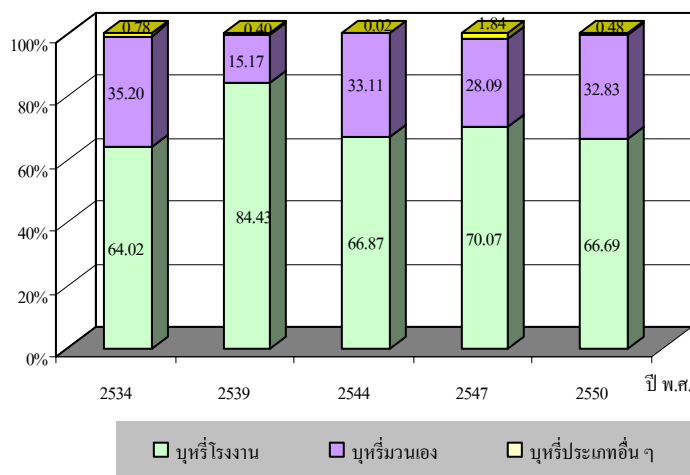
- เยาวชนอายุ 11 – 14 ปี มีจำนวนบุหรี่ที่สูบในแต่ละวันต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ 2 กลุ่มอายุที่มากกว่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.43 มวนในปี พ.ศ. 2539 และลดลงเป็น 3.32 มวนในปี พ.ศ. 2547 จากนั้นเพิ่มขึ้นติดต่อกันในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 เป็น 4.78 มวน และ 5.01 มวน ตามลำดับ
- เยาวชนอายุ 15 – 18 ปี มีจำนวนบุหรี่ที่สูบโดยเฉลี่ยลดลงจาก 9.65 มวนในปี พ.ศ. 2534 เป็น 6.18 มวนในปี พ.ศ. 2549 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.44 มวนในปี พ.ศ. 2550
- เยาวชนอายุ 19 – 24 ปี มีจำนวนบุหรี่ที่สูบในแต่ละวันสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ 2 กลุ่มแรก โดยในปี พ.ศ. 2534 สูบบุหรี่เฉลี่ย 10.53 มวน และลดลงเป็น 7.23 มวนในปี พ.ศ. 2549 จากนั้นเพิ่มขึ้นเป็น 7.8 มวนในปี พ.ศ. 2550

● **เยาวชนไทยสูบบุหรี่ประเภทใดบ้าง ?**

เยาวชนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ที่ผลิตจากโรงงานเกินกว่า 60% ในทุกรอบการสำรวจ รองลงมา ได้แก่ บุหรี่มวนเอง ซึ่งมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตลอดเวลา ทั้งนี้ในการสำรวจ 2 รอบสุดท้าย พบว่าเยาวชนสูบบุหรี่มวนเองเพิ่มขึ้นจาก 28.09% ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 32.83% ในปี พ.ศ. 2550 ส่วนบุหรี่ประเภทอื่น ๆ อาทิ ไปป์ ซิการ์ บุหรี่จี้โย เป็นต้น พบไม่เกิน 1% ในทุกรอบการสำรวจ

ร้อยละของเยาวชนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน จำแนกตามประเภทของบุหรี่ที่สูบ

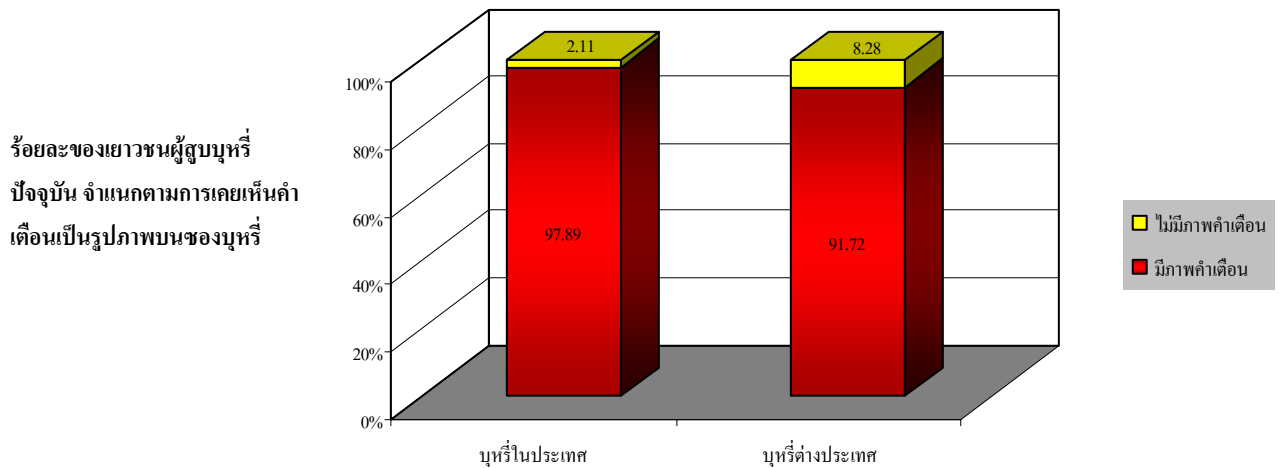
- **เยาวชนไทยจ่ายเงินซื้อบุหรี่สูบมากน้อยเพียงใด?**

เยาวชนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน จ่ายเงินซื้อบุหรี่สูบต่ำสุดวันละ 1 บาทต่อคน และสูงสุดอยู่วันละ 151 บาทต่อคน ในปี พ.ศ. 2544 และ 300 บาทต่อคนในปี พ.ศ. 2550 โดยคิดเป็นจำนวนเงินเฉลี่ยวันละ 10 บาทต่อคน และมีมูลค่ารวมสูงถึง 20 ล้านบาทต่อวัน

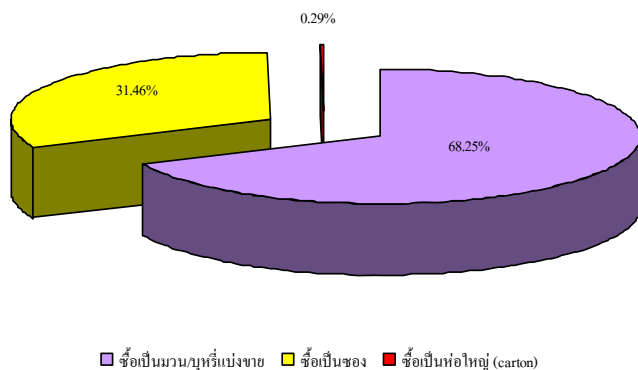
ปีพ.ศ.	จำนวนเงินที่ใช้ซื้อบุหรี่ (บาทต่อวันต่อคน)			รวม (บาทต่อวัน)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	
2544	1	151	10.44	20,002,986
2547	1	250	14.49	19,976,564
2550	1	300	12.58	20,328,902

- **เจาะลึกข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย ปี พ.ศ. 2550**

1. บุหรี่ของที่เยาวชนไทยซื้อสูบ มีค่าเตือนเป็นรูปภาพบนซองบุหรี่หรือไม่? เยาวชนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันไม่พบค่าเตือนเป็นรูปภาพบนซองบุหรี่ที่ผลิตในประเทศ และผลิตจากต่างประเทศ 2.11% และ 8.28%

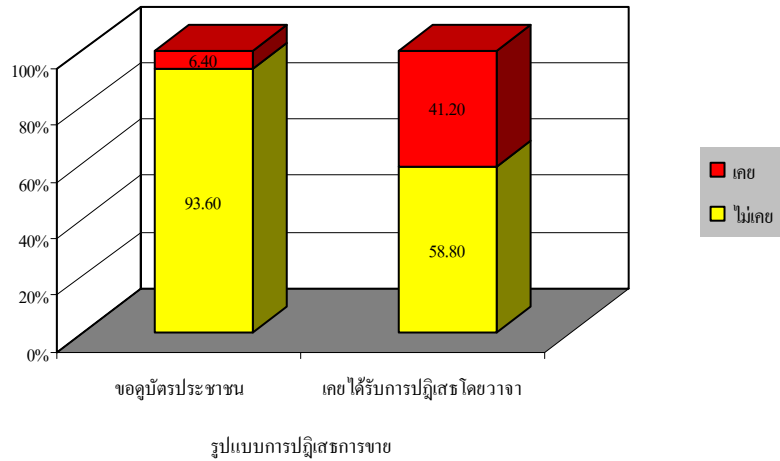

2. เยาวชนไทยนิยมซื้อบุหรี่ยี่ห้อในรูปแบบใด? เยาวชนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ซื้อบุหรี่ยี่ห้อแบบแบ่งมวนขายหรือซื้อเป็นมวน 68.25% รองลงมา คือ การซื้อเป็นซอง 31.46%

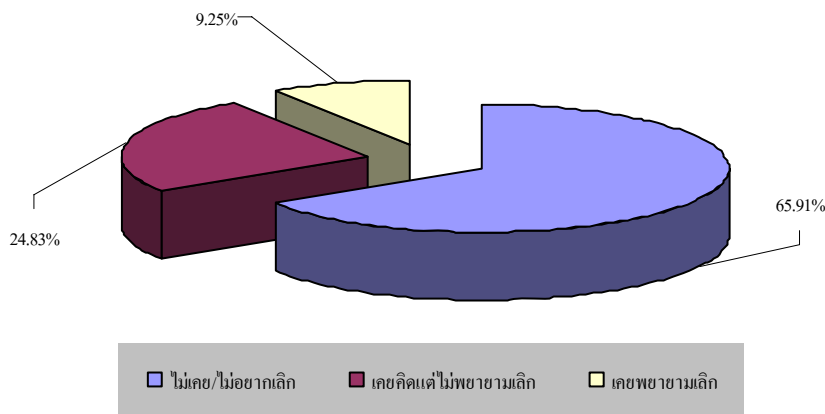

3. เยาวชนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยเคยถูกปฏิเสธการขายบุหรี่จากผู้ขาย การสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ส่วนใหญ่ 93.60% ไม่เคยถูกผู้ขายขอคู่มือประชาชน ขณะที่การสำรวจในปีเดียวกันนี้ ของศูนย์วิจัยเอแบคชนวัครกรมทางสังคม การจัดการและธุรกิจมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ พบว่าเยาวชนเหล่านี้ ไม่เคยถูกปฏิเสธการขายบุหรี่โดยวาจา 58.80 %

ร้อยละของเยาวชนผู้สูบบุหรี่
ปัจจุบัน จำแนกตามการเคย
ถูกปฏิเสธการขายบุหรี่

4. เยาวชนไทยที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่มีน้อย เยาวชนผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่เคย/ไม่ยอมเลิกสูบบุหรี่ 65.91% รองลงมา คือ เคยคิดแต่ไม่พยายามเลิก 24.83% และมีเพียง 9.25% ที่เคยพยายามเลิก ซึ่งส่วนใหญ่เคยพยายามเลิกมาแล้ว 1 ครั้ง

ร้อยละของเยาวชนผู้สูบบุหรี่
ปัจจุบัน จำแนกตามการเคย
พยายามเลิกสูบบุหรี่

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

1. ในช่วงปี พ.ศ. 2534 – 2549 ชาวชนไทยทั้งโดยภาพรวม (อายุ 11 – 24 ปี) และจำแนกตามกลุ่มอายุ ได้แก่ อายุ 11 – 14 ปี, 15 – 18 ปี และ 19 – 24 ปี ซึ่งเป็นผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันมีจำนวนและอัตราการสูบบุหรี่ลดลง แต่กลับเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเกือบ 10% ในปี พ.ศ. 2550 ยกเว้นกลุ่มอายุ 11 – 14 ปี บ่งชี้ว่าสถานการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชนยังคงเป็นปัญหา และยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการป้องกันและการควบคุมการบริโภคยาสูบ

2. ในช่วง 16 ปีที่ผ่านมา บุหรี่มวนเอง เป็นบุหรี่ทางเลือกหนึ่งของชาวไทย กอปรกับการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของภาษีสรรพสามิตเป็น 80% เมื่อเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2550 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อราคานูหรี่ที่ผลิตจากโรงงานทั้งในและต่างประเทศ จึงเป็นไปได้ที่บุหรี่มวนเองจะเป็นทางเลือกของผู้ติดบุหรี่ที่มีกำลังซื้อต่ำ ดังนั้น การให้การศึกษาเพื่อรู้โทษภัยของบุหรี่ยังคงต้องดำเนินการอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

3. แม้เยาวชนไทยจ่ายเงินซื้อบุหรี่สูบเฉลี่ยวันละ 10 บาทต่อคน แต่เมื่อพิจารณาจำนวนเงินที่ใช้ซื้อบุหรี่โดยรวมสูงถึงวันละ 20 ล้านบาท ถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น เยาวชนควรตระหนักถึงความสูญเสียนี้ และภาคีที่เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลเชิงประจักษ์นี้ไปใช้ในการสร้างกระแสการรณรงค์ และกำหนดกลยุทธ์เพื่อดำเนินการต่อต้านการสูบบุหรี่

4. บุหรี่ที่เยาวชนไทยซื้อสูบ โดยเฉพาะบุหรี่ของที่ผลิตจากต่างประเทศ ไม่มีค่าเตือนเป็นรูปภาพบนซองบุหรี่สูงถึง 8.28% บ่งชี้ถึงปัญหานูหรี่ลักลอบหรือนูหรี่เถื่อน รวมถึงนูหรี่จากร้านค้าปลอดภาษีและนูหรี่ที่บุคคลนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีกำหนดมาตรการและบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนูหรี่ที่มุ่งจำหน่ายในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน

5. ปรากฏการณ์และการเข้าถึง (ซื่อ) บุหรี่ของเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี สะท้อนภาพการละเมิดกฎหมายห้ามขายนูหรี่ให้กับเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ดังนั้น รัฐควรพัฒนาระบบ และกลไกการเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535

6. ชาวชนไทยผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่เคย/ไม่อยากเลิกนูหรี่ หรือบางคนเคยคิด แต่ไม่พยายามเลิก ดังนั้นจึงควรมีการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักให้เยาวชนอยากเลิกนูหรี่และการจัดบริการช่วยเลิกนูหรี่ที่เหมาะสมกับกลุ่มอายุและครอบคลุมอย่างทั่วถึง รวมถึงการสร้างช่องทางการเข้าถึงบริการที่หลากหลายเพื่อให้เยาวชนมีโอกาสเข้าถึงบริการเลิกนูหรี่เพิ่มขึ้น

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย ศรีณญา เบญจกุล มณฑา เก่งการพานิช และลักขณา เดิมศิริกุลชัย

ข้อมูลเพิ่มเติม : ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 420/1 วิทยาเขตราชวิถี อาคารเอนกประสงค์ ชั้น 5 ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2354-5346, 0-23548543 ต่อ 3704 โทรสาร 0-2354-5347 <http://www.trc.or.th> อี-เมลล์ : webmaster@trc.or.th